РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 6 (29)

Листопад – грудень 2019 р.

DOI 10.53672/ej.6.2019

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.
Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.
Землянська О. В.
Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.
Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.6.2019

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2019, № 6 (29)

листопад – грудень 2019 р.

Київ

expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2019[1]
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2019. — № 6 (29) (листопад – грудень 2019). — 56 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2019
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2019

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 8

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 10

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань *10*

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч. 10

Бірч Т., Бірч І., Джеймс М. Британський експерт Бірч зі співавторами, які займаються дослідженням криміналістичної ходи опублікували в Україні наукову статтю на тему виявлення емоцій пішохода по його ході, що записана на відеозаписі і яким чином ця інформація може бути використана 14

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник 16

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник 19

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник 22

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа *25*

Дослідження валідності поліграфа 25

1.3. Судово-психологічна експертиза *28*

Ярош О. В. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних за агресивні злочини [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.06 28

Керевич О. В. Особливості призначення судових експертиз для встановлення індивідуально-психологічних особливостей підозрюваного (обвинуваченого) 32

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності . *35*

В 2017 році були опубліковані результати тематичного опитування суддів різних рівнів та кваліфікації щодо сфери застосування поліграфа в судово-експертній практиці в Україні 35

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ 38

В 2019 році виповнилось 20 років роботи секції судової психологічної експертизи НКМР при Міністерстві юстиції України 38

Президією науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України 20.12.2019 прийнято рішення про відкриття нової експертної спеціальності: «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок» 38

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ 40

Прилади серії «Вектор» НДІЦ «Пульс» 40

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 43

ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ 46

ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ 49

ВИХІДНІ ДАНІ 56

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Що означає «реферативно-науковий журнал»? Це видання, у якому оригінальні наукові статті поєднано з рефератами праць, уже опублікованих деінде. Реферат коротко передає зміст першоджерела, а під його назвою наведено, де і коли працю оприлюднено вперше. Позначка «Реферат» біля матеріалу підказує: повний текст варто прочитати в першоджерелі, а наш журнал допоможе його знайти.[1]

Шановні читачі! Цей номер — запрошення подивитися на право очима психолога й експерта. У випуску 2019, № 6 (29) — 9 матеріалів; у центрі уваги: поліграф і виявлення обману, нормативне регулювання експертизи, права дитини і сімейні спори.

> *Із золотого фонду криміналістики. 15 грудня 1999 року вийшло перше видання ISO/IEC 17025 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій», яке замінило ISO/IEC Guide 25 та EN 45001. У 2019 році минає 20 років від цієї події.*[2]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta

ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. ISO/IEC 17025:1999 (first edition), preview. VDE Verlag. URL: https://assets.vde-verlag.de/iec-normen/preview-pdf/info_isoiec17025%7Bed1.0%7Den.pdf (data zvernennia: 04.11.2026).

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч.[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат · оприлюднено 04.11.2019

Передмова

Реферат. Перша лекція з курсу «Конституційне право зарубіжних країн», підготовлена Кириченком О. А. і Тунтулою О. С., пропонує авторську модель забезпечення, дотримання та відновлення правового статусу різних видів соціосуб'єктів за основним законом держави. Автори розкривають першу і третю базисні властивості (значення) права: як одного з дистанційних нормативних способів управління волею соціосуб'єктів поряд із нормами моралі, релігії та політичної доцільності і як сумативної категорії, що поєднує все правове регулювання, розроблене в державі. Окремо з'ясовано сутність другої базисної властивості права, яке постає однією з базисних категорій правового статусу соціосуб'єктів поряд із їхньою свободою, обов'язками та інтересами. Методичну основу становить порівняльний аналіз основних законів усіх без винятку країн пострадянського простору, а також Великобританії, Китайської Народної Республіки, Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччини, Франції та Японії. На цій підставі Кириченко О. А. і Тунтула О. С. викладають авторські редакції дванадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України, які, на їхню думку, придатні й для будь-якої іншої держави. Запропоновані норми спрямовані на ефективне, раціональне та якісне пізнання, визнання, забезпечення й дотримання правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів, на попередження його порушень, а в разі порушення на максимально повне відновлення. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензентами виступили доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг та Е. Б. Хачатуров. Видання вийшло українською та російською мовами як додаток до журналу (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019, 304 с.), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для бакалаврів галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»; вона може бути корисною викладачам і студентам інших закладів вищої освіти та практикам

юридичної сфери, які працюють із питаннями захисту й відновлення порушених прав.

Ключові слова: правовий статус, соціосуб'єкти, базисні властивості права, конституційне право зарубіжних країн, порівняльне конституційне право, Конституційний кодекс України, відновлення порушених прав, основний закон.

Innovative Understanding of Ensuring, Observing and Restoring the Legal Status of Various Types of Socio-Subjects Under the Basic Law. Lecture No. 1. Lecture Course in the Discipline "Constitutional Law of Foreign Countries": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. How the legal status of individuals and other actors can be recognised, secured, observed and, after a violation, restored through constitutional regulation is the question that Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. take up in the first lecture of their course on constitutional law of foreign countries. The authors explain the first and third basic properties of law: law as one of the remote normative means of governing the will of socio-subjects, alongside the norms of morality, religion and political expediency, and law as a summative category that unites all legal regulation developed within a state. They also clarify the second basic property, presenting law as one of the core categories of legal status together with freedom, duties and interests. Methodologically, the lecture relies on a comparative analysis of the basic laws of all post-Soviet states and of the United Kingdom, the People's Republic of China, the United States, the Federal Republic of Germany, France and Japan. On this basis the authors draft twelve articles for a prospective Constitutional Code of Ukraine, which they consider suitable for other states as well. The proposed provisions aim at recognising, securing and observing the legal status of natural persons and other socio-subjects, preventing its violation and, where a violation occurs, ensuring the fullest possible restoration. The textbook was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University, reviewed by three doctors of law and issued in Ukrainian and Russian

as a supplement to the journal (Kyiv, 2019, 304 pp.). It is intended for bachelor students majoring in law and may assist teachers and legal practitioners.

Keywords: legal status, socio-subjects, basic properties of law, comparative constitutional law, constitutional law of foreign countries, Constitutional Code of Ukraine, restoration of violated rights, basic law.

Першоджерело: Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 304 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.

REFERENCES

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia zabezpechennia, dotrymannia ta vidnovlennia za Osnovnym zakonom pravovoho statusu riznykh vydiv sotsiosubiektiv. Lektsiia № 1. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Konstytutsiine pravo zarubizhnykh krain" [Innovative Understanding of Ensuring, Observing and Restoring the Legal Status of Various Types of Socio-Subjects Under the Basic Law. Lecture No. 1. Lecture Course in the Discipline "Constitutional Law of Foreign Countries": Textbook] : navch : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1025-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-zabezpechennya-dotrimannya-ta-vidnovlennya-za-osnovnim-zakonom-pravovogo-statusu-riznikh-vidiv-sotsiosub-ektiv-lektsiya-1-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-konstitutsijne-pravo-zarubizhnikh-krajin-navch-posibnik (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Британський експерт Бірч зі співавторами, які займаються дослідженням криміналістичної ходи опублікували в Україні наукову статтю на тему виявлення емоцій пішохода по його ході, що записана на відеозаписі і яким чином ця інформація може бути використана[1]

Бірч Т., Бірч І., Джеймс М.

Реферат · оприлюднено 28.06.2021

Реферат. Британські дослідники криміналістичного аналізу ходи Бірч Т., Бірч І. та Джеймс М. з'ясовують, чи впливає на рішення колегії присяжних відеозапис ходи обвинуваченого, у якій виражено його емоційний стан. Автори виходять із того, що розпізнавання емоцій інших людей регулює соціальну взаємодію та позначається на ухваленні рішень і поведінці, а попередні дослідження показали, що спостерігачі здатні правильно визначати емоції пішохода за ходою, зафіксованою на відео. Нез'ясованим залишалося інше: чи використовують таку інформацію присяжні й у який спосіб. Мета роботи полягала у вивченні впливу емоцій обвинуваченого, виражених у ході та відображених на відеозаписі, на судження учасників у кримінальній справі. Експеримент побудовано так: ста псевдоприсяжним разом із контекстною інформацією про справу демонстрували відеозапис ходи чоловіка, який зображав одну з чотирьох емоцій (гнів, страх, щастя або гордість) чи нейтральний стан. Учасники визначали, яку емоцію, на їхню думку, передає людина, і оцінювали впевненість у своїй відповіді; ступінь ситуативної емпатії та судження щодо справи вимірювали за допомогою анкети. Результати засвідчили, що спостерігачі здатні ідентифікувати емоції, які зображує постать на фрагменті відеозапису, і неявно використовують цю інформацію для обґрунтування співчуття та суджень у справі. Водночас виявлено помітну варіабельність у здатності учасників точно описати отриману інформацію. Звідси висновок авторів: можливі наслідки відтворення таких відеозаписів у суді та їхній подальший вплив на рішення присяжних потребують ретельного розгляду. Статтю опубліковано в

Україні в міжвідомчому науково-методичному збірнику «Криміналістика і судова експертиза» (Київський НДІ судових експертиз, 2021, вип. 66, с. 480–493). Для судових експертів, суддів і сторін кримінального провадження праця корисна тим, що привертає увагу до психологічних ризиків демонстрації відеодоказів: зафіксована на записі поведінка людини може неусвідомлено впливати на оцінку обставин справи тими, хто ухвалює рішення.

Ключові слова: хода, криміналістичний аналіз ходи, сприйняття емоцій, відеозапис, колегія присяжних, ухвалення рішень, емпатія, псевдоприсяжні, відеодокази.

British Expert Birch and Co-Authors, Researchers in Forensic Gait Analysis, Published in Ukraine a Paper on Detecting a Pedestrian's Emotions from Video-Recorded Gait and on How This Information May Be Used

Birch T., Birch I., Dzheims M.

Abstract. Perceiving the emotions of others helps people regulate social interaction and informs their decisions and behaviour. Earlier studies showed that observers can correctly identify a walker's emotions from gait captured on video, but it remained unclear whether and how jurors would use such information. Birch T., Birch I. and James M., British researchers in forensic gait analysis, examined how a defendant's emotions expressed through gait and shown in video footage affect jury decision-making. In the experiment, 100 mock jurors watched a video of a man walking while portraying one of four emotions (anger, fear, happiness or pride) or a neutral state, together with contextual information about the case. Participants identified the emotion they believed the walker displayed and rated their confidence in that identification; a questionnaire measured their state empathy and their judgements about the case. The findings show that observers can identify the emotions portrayed by a figure in video footage and implicitly use this information to inform sympathy and case judgements. At the same time, participants varied considerably in their ability to describe accurately the information they had received. The authors con-

clude that the possible consequences of playing such footage in court, and its further influence on jury decisions, require careful consideration. The paper was published in the Ukrainian interdepartmental collection Criminalistics and Forensics (Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise, 2021, issue 66, pp. 480–493). For forensic experts, judges and parties to criminal proceedings, the study draws attention to the psychological risks of presenting video evidence in which a person's movement may shape the assessment of the case without the decision-makers being aware of it.

Keywords: gait, forensic gait analysis, emotion perception, video footage, jury decision-making, mock jurors, state empathy, video evidence.

Реферат оприлюднено в журналі 28.06.2021. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

REFERENCES

1. Birch T., Birch I., Dzheims M. Brytanskyi ekspert Birch zi spivavtoramy, yaki zaimaiutsia doslidzhenniam kryminalistychnoi khody opublikuvaly v Ukraini naukovu stattiu na temu vyiavlennia emotsii pishokhoda po yoho khodi, shcho zapysana na videozapysi i yakym chynom tsia informatsiia mozhe buty vykorystana [British Expert Birch and Co-Authors, Researchers in Forensic Gait Analysis, Published in Ukraine a Paper on Detecting a Pedestrian's Emotions from Video-Recorded Gait and on How This Information May Be Used] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/5265-britanskij-ekspert-birch-yakij-zajmaetsya-doslidzhennyam-kriminalistichnoji-khodi-opublikuvav-naukovu-stattyu-v-ukrajini-na-temu-viyavlennya-emotsij-pishokhoda-po-jogo-khodi-shcho-zapisana-na-videozapisi-t-birch-i-birch-m-dzhejms-viyavlennya-emotsij-i-prijnyattya-rishennya-kolegieyu-prisyazhnikh (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень.

Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат · оприлюднено 04.11.2019

Реферат. Друга лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. адресована студентам неюридичних спеціальностей, проте виходить за межі вступного курсу й пропонує авторське бачення низки базових понять юриспруденції. Відправною точкою є інноваційне розуміння базисних завдань та об'єктів юриспруденції і напрямів юридичної діяльності. Далі автори розкривають сутність механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень, а також порядок зміни і скасування правових актів та рішень цих суб'єктів. Окремий блок присвячено сутності, детальним функціям і переліку антиделіктних органів, тобто органів, діяльність яких спрямована на протидію правопорушенням. Кириченко О. А. і Тунтула О. С. обґрунтовують новітню доктрину презумпції професійності, достатності та збалансованості повноважень антиделіктолога. Ще одне положення лекції стосується розмежування насильства в сім'ї, колективі чи державі та прямого або делегованого державного примусу; це питання автори розглядають у контексті подолання позанормативної (девіантної) і віктимної поведінки особи. Для читачів журналу, що працюють на межі права і психології, саме останній аспект становить безпосередній інтерес, адже відмежування протиправного насильства від законного примусу та аналіз віктимної поведінки належать до предметного поля юридичної психології та судово-психологічної експертизи. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Видання обсягом 96 с. вийшло як додаток до журналу (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних

спеціальностей університету, а також для викладачів і студентів інших закладів вищої освіти та практичних працівників юридичної й іншої суспільної діяльності.

Ключові слова: правознавство, юриспруденція, передача влади, суб'єкти владних повноважень, антиделіктні органи, антиделіктолог, презумпція професійності, насильство, державний примус, девіантна поведінка, віктимна поведінка.

Innovative Understanding of the Mechanism of Transferring Power from Voters to Holders of Public Authority and of the Properties of Such Powers. Lecture No. 2. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. present the second lecture of their course on the fundamentals of law, written for students of non-legal specialities but built around the authors' own conceptions of core legal categories. The lecture opens with an innovative interpretation of the basic tasks and objects of jurisprudence and the main directions of legal activity. It then explains the mechanism by which power is transferred from voters to holders of public authority and how the legal acts and decisions of those holders can be amended or revoked. A separate part deals with the nature, detailed functions and list of anti-delict bodies, that is, bodies whose activity is directed against offences. The authors advance a new doctrine of the presumption of professionalism, sufficiency and balance of the powers of an anti-delict officer. Another key point concerns the distinction between violence in the family, in a collective or by the state, on the one hand, and direct or delegated state coercion, on the other, considered in the context of overcoming deviant and victim behaviour. This last issue is directly relevant to legal psychology and forensic psychological examination, where separating unlawful violence from lawful coercion and analysing victim behaviour are common tasks. The textbook was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors

of law and issued as a 96-page supplement to the journal (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also serve teachers and practitioners.

Keywords: fundamentals of law, jurisprudence, transfer of power, public authority, anti-delict bodies, presumption of professionalism, violence, state coercion, deviant behaviour, victim behaviour.

Першоджерело: Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 96 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.

REFERENCES

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia mekhanizmu peredachi vlady vid vybortsiv do subiektiv vladnykh povnovazhen ta vlastyvostei tsykh povnovazhen. Lektsiia № 2. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Mechanism of Transferring Power from Voters to Holders of Public Authority and of the Properties of Such Powers. Lecture No. 2. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1026-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-mekhanizmu-peredachi-vladi-vid-vibortsiv-do-sub-ektiv-vladnikh-povnovazhen-ta-vlastivostej-tsikh-povnovazhen-lektsiya-2-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3.

Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат · оприлюднено 04.11.2019

Реферат. Третя лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. присвячена трьом пов'язаним категоріям теорії права: юридичним фактам, правопорушенням і юридичній відповідальності. Автори пропонують інноваційне розуміння сутності та видового поділу юридичних фактів, а разом із ними розглядають особистісні джерела антиделіктних відомостей, тобто відомостей, пов'язаних із протидією правопорушенням (деліктам), джерелом яких є особа. Окрему увагу приділено авторському ступеневому сутнісному видовому поділу правопорушень і юридичної відповідальності, який Кириченко О. А. і Тунтула О. С. подають як інноваційний. Термін «антиделіктний» об'єднує лекції циклу: у лекції № 2 автори розглядають антиделіктні органи та повноваження антиделіктолога, у лекції № 4 антиделіктні юридичні науки, а в цій лекції джерела антиделіктних відомостей. Для фахівців з юридичної психології та судової експертизи лекція може бути цікавою тим, що в ній особа розглядається як джерело відомостей, значущих для протидії правопорушенням, а теорія юридичних фактів пов'язується з правопорушеннями та відповідальністю за них. Цикл із чотирьох лекцій тих самих авторів (лекція № 1 з курсу «Конституційне право зарубіжних країн», лекції № 2–4 з курсу «Правознавство») опубліковано 2019 р. як додатки до журналу. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Обсяг видання 108 с. (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних спеціальностей університету; вона може бути корисною також ви-

кладачам, студентам інших закладів вищої освіти та практичним працівникам юридичної й іншої суспільної діяльності.

Ключові слова: правознавство, юридичні факти, правопорушення, юридична відповідальність, класифікація правопорушень, особистісні джерела антиделіктних відомостей, антиделіктна діяльність, теорія права.

Innovative Understanding of the Nature and Classification of Legal Facts, Offences and Legal Liability. Lecture No. 3. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. The third lecture of the course on the fundamentals of law by Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. deals with three interrelated categories of legal theory: legal facts, offences and legal liability. The authors offer an innovative interpretation of the nature and typology of legal facts and consider personal sources of anti-delict information, that is, information relevant to countering offences (delicts) whose source is a person. Particular attention is paid to what the authors present as an innovative stepwise, essence-based classification of offences and of legal liability. The term anti-delict links the lectures of the series: Lecture No. 2 deals with anti-delict bodies and the powers of an anti-delict officer, Lecture No. 4 with anti-delict legal sciences, and the present lecture with sources of anti-delict information. Specialists in legal psychology and forensic expertise may find the lecture of interest because it treats the person as a source of information relevant to countering offences and connects the theory of legal facts with offences and the liability they entail. The lecture is part of a four-lecture series by the same authors published in 2019 as supplements to the journal. It was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors of law and issued as a 108-page textbook (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also be of use to teachers and legal practitioners.

Keywords: fundamentals of law, legal facts, offences, legal liability, classification of offences, personal sources of information, anti-delict activity, legal theory.

Першоджерело: Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 108 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.

REFERENCES

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia sutnosti i vydovoho podilu yurydychnykh faktiv, pravoporushen ta yurydychnoi vidpovidalnosti. Lektsiia № 3. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Nature and Classification of Legal Facts, Offences and Legal Liability. Lecture No. 3. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1027-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-sutnosti-i-vidovogo-podilu-yuridichnikh-faktiv-pravoporushen-ta-yuridichnoji-vidpovidalnosti-lektsiya-3-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат · оприлюднено 04.11.2019

Реферат. Четверта лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. присвячена проблемі класифікації юридичних наук: за якими підставами їх поділяти і як визначити місце окремих їх груп у системі правознавства. Автори простежують хронологію та основні етапи розв'язання цієї проблеми, а потім пропонують власну інноваційну класифікацію юридичних наук у контексті їхніх гіпергрупових завдань, а також за іншими підставами. Окремо Кириченко О. А. і Тунтула О. С. розкривають сутність окремих груп антиделіктних юридичних наук (за буквальним значенням терміна, наук про протидію правопорушенням) і окреслюють перспективи розвитку окремих гіпергруп і груп юридичних наук. Термін «антиделіктний» об'єднує лекції циклу: у лекції № 2 автори розглядають антиделіктні органи та повноваження антиделіктолога, у лекції № 3 особистісні джерела антиделіктних відомостей. Для читачів журналу, які працюють у галузі криміналістики, судової експертизи та юридичної психології, лекція цікава як спроба визначити місце наук, пов'язаних із протидією правопорушенням, у загальній системі юридичного знання. Лекція завершує цикл із чотирьох лекцій тих самих авторів, опублікованих 2019 р. як додатки до журналу. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Обсяг видання 76 с. (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних спеціальностей університету; вона може бути корисною також викладачам, студентам інших закладів вищої освіти та практичним працівникам юридичної й іншої суспільної діяльності, які прагнуть системно уявляти структуру сучасного правознавства.

Ключові слова: правознавство, класифікація юридичних наук, система юридичних наук, гіпергрупи юридичних наук, ан-

тиделіктні юридичні науки, історія юридичної науки, теорія права.

Innovative Understanding of the Classification of Legal Sciences and of the Nature and Development Prospects of Their Hypergroups and Groups. Lecture No. 4. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. The fourth lecture of the course on the fundamentals of law by Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. addresses the classification of legal sciences: on what grounds they should be divided and how the place of particular groups within the system of jurisprudence can be determined. The authors trace the chronology and main stages of attempts to solve this problem and then put forward their own innovative classification of legal sciences in the context of their hypergroup tasks, as well as on other grounds. They explain the nature of particular groups of anti-delict legal sciences (literally, sciences concerned with countering offences) and outline the prospects for the development of individual hypergroups and groups of legal sciences. The term anti-delict links the lectures of the series: Lecture No. 2 deals with anti-delict bodies and the powers of an anti-delict officer, and Lecture No. 3 with personal sources of anti-delict information. For readers working in criminalistics, forensic expertise and legal psychology, the lecture is of interest as an attempt to locate the sciences concerned with countering offences within the overall system of legal knowledge. The lecture concludes a four-lecture series by the same authors published in 2019 as supplements to the journal. It was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors of law and issued as a 76-page textbook (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also help teachers and practitioners form a systematic view of the structure of legal science.

Keywords: fundamentals of law, classification of legal sciences, system of legal sciences, hypergroups of legal sciences, anti-delict legal sciences, history of legal science, legal theory.

Першоджерело: Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 76 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.

REFERENCES

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia klasyfikatsii yurydychnykh nauk, sutnosti ta perspektyv rozvytku yikh okremykh hiperhrup ta hrup. Lektsiia № 4. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Classification of Legal Sciences and of the Nature and Development Prospects of Their Hypergroups and Groups. Lecture No. 4. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1028-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk-sutnosti-ta-perspektiv-rozvitku-jikh-okremikh-gipergrup-ta-grup-lektsiya-4-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Дослідження валідності поліграфа[1]

Реферат · оприлюднено 18.11.2019

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат редакції журналу знайомить читачів із позицією Американської поліграфологічної асоціації (APA) щодо наукової обґрунтованості перевірок на поліграфі. За APA, наукові дані підтверджують достовірність тих перевірок, які проводяться та інтерпретуються відповідно до задокументованої і затвердженої процедури; такі обстеження мають вагоме доказове значення і придатні для кримінальних розслідувань, нагляду за правопорушниками та добору кандидатів на посади, що потребують суспільної довіри. Стандарти практики APA встановлюють для членів асоціації високі професійні вимоги, а типові політики, які вона розробляє й оприлюднює, дають поліграфологам і замовникам уявлення про належний процес перевірки. Із посиланням на Р. Нельсона (2015) поліграф схарактеризовано як імовірнісний і недетермінований тест, що поєднує реєстрацію фізіологічних показників зі статистичними методами оцінювання результату. Центральну частину матеріалу становлять дані метааналізу APA 2011 р. Середню точність діагностичних тестів щодо конкретної події наведено на рівні 89 % (довірчий інтервал 0,83–0,95), скринінгових тестів на рівні 85 % (0,77–0,93), усіх валідованих форматів разом на рівні 87 % (0,80–0,94). Розрахунки ґрунтуються на 3723 перевірках, з яких 1708 підтверджено як правдиві, а 2015 як такі, що містили приховування інформації; ці перевірки взято з 38 досліджень, що відповідали якісним і кількісним критеріям включення до метааналізу. Наведено бібліографічні дані праць, на які спирається реферат: звіту APA «Meta-analytic survey of criterion accuracy of validated polygraph techniques» (Polygraph, 2011, 40(4), с. 196–305) і статті Р. Нельсона «Scientific Basis for Polygraph Testing» (Polygraph, 2015, 44(1), с. 28–61), а також посилання на роз'яснення APA щодо метааналізу. Матеріал корисний судовим експертам-поліграфологам, слідчим, прокурорам і суддям, які оцінюють доказову вагу висновків із застосуванням поліграфа. Він показує, що точність методу є статистичною величиною, яку слід тлумачити разом із довірчим інтервалом, і що науково обґрунтованими APA визнає лише

валідовані методики, застосовані за стандартизованою процедурою.

Ключові слова: поліграф, валідність поліграфа, Американська поліграфологічна асоціація, метааналіз, точність тестування, довірчий інтервал, діагностичний тест, скринінговий тест, валідовані методики, психофізіологічне дослідження.

Polygraph Validity Research

Abstract. Courts and investigators who rely on polygraph results need a clear picture of how accurate the method is and under which conditions its findings can be trusted. This editorial review presents the position of the American Polygraph Association (APA), according to which scientific evidence supports the validity of polygraph examinations conducted and interpreted in line with documented and approved procedures. Such examinations are regarded as having substantial probative value and as useful in criminal investigations, offender management and screening of candidates for positions of public trust. The APA standards of practice impose high professional requirements on members, while model policies published by the association describe what a valid examination process looks like. Referring to Nelson (2015), the review characterises the polygraph as a probabilistic, non-deterministic test that combines physiological recording with statistical methods of score evaluation. The central part summarises the 2011 APA meta-analysis: event-specific diagnostic techniques are reported at a mean accuracy of 89% (confidence interval 0.83–0.95), multi-issue screening techniques at 85% (0.77–0.93), and all validated techniques combined at 87% (0.80–0.94). The estimates rest on 3,723 examinations, of which 1,708 were confirmed truthful and 2,015 confirmed deceptive, drawn from 38 studies that met the qualitative and quantitative criteria for inclusion. Bibliographic data for the APA meta-analysis and for Nelson's paper are provided. The review is useful to forensic polygraph examiners, investigators, prosecutors and judges assessing the evidential weight of polygraph-based expert opinions, since it shows that accur-

acy is a statistical estimate to be read together with its confidence interval and applies only to validated techniques.

Keywords: polygraph, polygraph validity, American Polygraph Association, meta-analysis, decision accuracy, confidence interval, diagnostic testing, screening testing, validated techniques, psychophysiological detection of deception.

Першоджерело: Polygraph Validity Research.[2] Реферат оприлюднено в журналі 18.11.2019.

REFERENCES

1. Doslidzhennia validnosti polihrafa [Polygraph Validity Research] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/1038-issledovanie-validnosti-poligrafa (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Polygraph Validity Research. URL: https://www.polygraph.org/polygraph_validity_research.php (data zvernennia: 04.11.2026).

1.3. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних за агресивні злочини [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.06[1]

Ярош О. В.

Реферат · оприлюднено 02.06.2021

Реферат. Предметом дисертаційного дослідження Яроша О. В. є судово-психологічна експертиза неповнолітніх, обвинувачуваних у вчиненні агресивних злочинів, тобто експертна діяльність на перетині вікової психології, кримінології та кримінального процесу. Робота виконана за спеціальністю 19.00.06 «Юридична психологія»; автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук видано в Харкові 2008 р. (Харківський національний університет внутрішніх справ, 20 с.). Автор

уперше комплексно дослідив вікові, правові та психологічні аспекти делінквентної поведінки неповнолітніх. Проаналізовано суб'єктивні й об'єктивні чинники, що детермінують формування агресивної поведінки підлітків, тобто як внутрішні щодо особистості передумови, так і зовнішні обставини. Розкрито сутність і специфіку проведення судово-психологічної експертизи неповнолітніх, обвинувачених у вчиненні агресивних злочинів. Ярош О. В. здійснив професіографічний аналіз діяльності судового експерта-психолога і на цій основі побудував її модель (психограму), що описує вимоги цієї діяльності до фахівця. Розроблено комплекс психодіагностичних методів дослідження неповнолітніх обвинувачених. Окремо показано роль експерта-психолога в процесі судового слідства у справах неповнолітніх обвинувачених і у визначенні міри їхнього покарання, тобто значення експертних висновків не лише для встановлення обставин злочину, а й для індивідуалізації покарання. Автор удосконалив психологічні уявлення про судово-психологічну експертизу підлітків, які вчинили агресивні злочини, і сформулював рекомендації щодо забезпечення ефективності її проведення. Логіка дослідження рухається від загального до конкретного: від аналізу делінквентної поведінки неповнолітніх і чинників підліткової агресії до специфіки експертизи, вимог до експерта та інструментарію обстеження. Тому дисертація поєднує теоретичний аналіз із прикладними засадами експертної практики, від вимог до експерта-психолога до добору методик обстеження підекспертного. Її положення стосуються слідчих, суддів, захисників і судових експертів-психологів, які працюють у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх, а також викладачів юридичної психології.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, неповнолітні обвинувачені, агресивні злочини, агресивна поведінка підлітків, делінквентна поведінка, психограма експерта-психолога, професіографічний аналіз, психодіагностичні методи, визначення міри покарання, юридична психологія.

Forensic Psychological Examination of Juveniles Accused of Aggressive Crimes: Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Psychological Sciences, Specialty 19.00.06

Yarosh O. V.

Abstract. Examining juveniles accused of aggressive crimes requires forensic psychologists to take age-related, legal and psychological considerations into account at the same time. Yarosh O. V. investigates this field in a candidate dissertation in legal psychology (specialty 19.00.06); the extended abstract was published in Kharkiv in 2008 (Kharkiv National University of Internal Affairs, 20 pp.). The author offers the first comprehensive study of age-related, legal and psychological aspects of juvenile delinquent behaviour and analyses the subjective and objective factors that determine the formation of aggressive behaviour in adolescents. The nature and specific features of forensic psychological examination of minors accused of aggressive crimes are described. On the basis of a professiographic analysis, the author builds a model (psychogram) of the activity of a forensic psychologist, outlining the requirements this activity places on the specialist, and develops a set of psychodiagnostic methods for examining juvenile defendants. The dissertation shows the role of the expert psychologist at the trial stage in cases involving juvenile defendants and in determining their punishment. It refines psychological concepts of forensic psychological examination of adolescents who have committed aggressive crimes and formulates recommendations for making such examinations more effective. The work links the theory of juvenile delinquency with practical aspects of forensic assessment, from requirements for the expert to the choice of diagnostic tools, and is relevant to investigators, judges, defence lawyers and forensic psychologists working with juvenile cases, as well as to teachers of legal psychology.

Keywords: forensic psychological examination, juvenile defendants, aggressive crimes, adolescent aggression, delinquent behaviour, psychogram, professiographic analysis, psychodiagnostic methods, sentencing, legal psychology.

Першоджерело: Ярош О. В. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних за агресивні злочини : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2008. 20 с. (копія:).[2][3] Реферат оприлюднено в журналі 02.06.2021.

REFERENCES

1. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juveniles Accused of Aggressive Crimes: Extended Abstract of the Dissertation for the Degree of Candidate of Psychological Sciences, Specialty 19.00.06] [Tekst] : avtoref. dys... kand. psykhol. nauk: 19.00.06 : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/5087-yarosh-o-v-sudovo-psikhologichna-ekspertiza-nepovnolitnikh-obvinuvachuvanikh-za-agresivni-zlochini-tekst-avtoref-dis-kand-psikhol-nauk-19-00-06-yarosh-oleg-volodimirovich-kharkivskij-natsionalnij-un-t-vnutrishnikh-sprav-kh-2008-20-s (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juvenile Defendants Accused of Aggressive Crimes] : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.06 / Kharkivskyi natsionalnyi un-t vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 2008. 20 s. (kopiia:). URL: https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/2439 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Yarosh O. V. Sudovo-psykholohichna ekspertyza nepovnolitnikh obvynuvachuvanykh za ahresyvni zlochyny [Forensic Psychological Examination of Juvenile Defendants Accused of Aggressive Crimes] : avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.06 / Kharkivskyi natsionalnyi un-t vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 2008. 20 s. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/yarosh-o-v-avtoreferat-2008.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Особливості призначення судових експертиз для встановлення індивідуально-психологічних особливостей підозрюваного (обвинуваченого)[1]

Керевич О. В.

Реферат · оприлюднено 04.06.2021

Реферат. Керевич О. В. аналізує законодавчі та практичні особливості призначення судових експертиз для встановлення індивідуально-психологічних особливостей підозрюваного (обвинуваченого) за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. Вихідна теза статті полягає в тому, що чинне процесуальне регулювання цих експертиз неповне, а прогалини безпосередньо зачіпають права та законні інтереси осіб із вадами психіки. Оскільки примусове психіатричне обстеження обмежує гарантовану ст. 29 Конституції України недоторканність особи, для нього потрібні достатні фактичні та правові підстави. Проаналізовано положення КПК щодо обов'язкового залучення експерта для визначення психічного стану особи, норму ст. 486 КПК про комплексну психолого-психіатричну експертизу неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, Закон України «Про судову експертизу», постанови Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 № 8, від 07.02.2003 № 2, від 16.04.2004 № 5 і від 15.05.2006 № 2, а також наукові позиції, зокрема виокремлені В. Г. Гончаренком підстави призначення психіатричної експертизи. Серед підстав для комплексної психолого-психіатричної експертизи названо молодий вік, низький рівень інтелектуального розвитку, недостатнє володіння мовою та особливості характеру. Автор критикує те, що ст. 486 КПК поширюється лише на неповнолітніх підозрюваних і обвинувачених, а не на інших учасників, зокрема потерпілих, і що кодекс не визначає первинної, додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз, статусу кожного з експертів і порядку оформлення їхніх висновків. Окремо оцінено законопроєкт № 2615а від 18.07.2013, що пропонував зробити таку експертизу обов'язковою у провадженнях щодо тяжких і особливо тяжких насильницьких

злочинів. Визнаючи її корисність для справедливого судового розгляду та призначення покарання, Керевич О. В. погоджується з критиками: загальна обов'язковість подовжить розслідування, збільшить видатки й потребуватиме окремого штату експертів-психологів у державних установах. Висновок статті: експертизу слід призначати лише тоді, коли цього вимагають конкретні обставини справи, а законодавство потребує уточнення щодо комплексних експертиз і захисту неповнолітніх учасників.

Ключові слова: кримінальне провадження, індивідуально-психологічні особливості, судово-психологічна експертиза, судово-психіатрична експертиза, комплексна психолого-психіатрична експертиза, підозрюваний, обвинувачений, неповнолітній, Кримінальний процесуальний кодекс України, законопроєкт № 2615а.

Specific Features of Ordering Forensic Examinations to Establish the Individual Psychological Characteristics of a Suspect (Accused)

Kerevych O. V.

Abstract. The 2012 Criminal Procedure Code of Ukraine broadened the use of special knowledge in criminal proceedings but left gaps in the regulation of examinations aimed at establishing a suspect's or an accused person's individual psychological characteristics, gaps that affect the rights of persons with mental disorders. Kerevych O. V. examines the legislative and practical aspects of ordering such examinations. Since compulsory psychiatric assessment restricts the inviolability of the person guaranteed by Article 29 of the Constitution, it requires sound factual and legal grounds. The analysis covers the Code's provisions on mandatory engagement of an expert to determine a person's mental state, Article 486 on complex psychological and psychiatric examination of juvenile suspects and accused persons, the Law on Forensic Examination, four resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine (1997–2006) and scholarly views, including Honcharenko's grounds for ordering psychiatric examination. Young age, low intellectual development, poor command of the language and character traits are named as grounds for a complex examination. The

author criticises Article 486 for covering only juvenile suspects and accused persons and not victims, and notes that the Code does not define primary, additional, repeat, commission and complex examinations or the status of each expert. Draft Law No. 2615a of 18 July 2013, which would have made such examinations mandatory in cases of grave violent crimes, is assessed critically: a blanket rule would lengthen investigations, raise costs and require new staff psychologists. The author concludes that the examination should be ordered only where the circumstances of the case require it.

Keywords: criminal proceedings, individual psychological characteristics, forensic psychological examination, forensic psychiatric examination, complex psychological and psychiatric examination, suspect, accused, juvenile, Criminal Procedure Code of Ukraine.

Першоджерело: Керевич О. В. Особливості призначення судових експертиз для встановлення індивідуально-психологічних особливостей підозрюваного (обвинуваченого). Вісник кримінального судочинства. 2015. № 2. С. 31–36.[2] Реферат оприлюднено в журналі 04.06.2021.

REFERENCES

1. Kerevych O. V. Osoblyvosti pryznachennia sudovykh ekspertyz dlia vstanovlennia indyvidualno-psykholohichnykh osoblyvostei pidozriuvanoho (obvynuvachenoho) [Specific Features of Ordering Forensic Examinations to Establish the Individual Psychological Characteristics of a Suspect (Accused)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/5109-kerevich-o-v-osoblivosti-priznachennya-sudovikh-ekspertiz-dlya-vstanovlennya-individualno-psikhologichnikh-osoblivostej-pidozryuvanogo-obvinuvachenogo (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kerevych O. V. Osoblyvosti pryznachennia sudovykh ekspertyz dlia vstanovlennia indyvidualno-psykholohichnykh osoblyvostei pidozriuvanoho (obvynuvachenoho) [Specific Features of Ordering Forensic Examinations to Establish the Individual Psychological Characteristics of a Suspect

(Accused)]. Visnyk kryminalnoho sudochynstva. 2015. № 2. S. 31–36. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2015_Kerevuch.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В 2017 році були опубліковані результати тематичного опитування суддів різних рівнів та кваліфікації щодо сфери застосування поліграфа в судово-експертній практиці в Україні[1]

Реферат · оприлюднено 18.11.2019

Реферат. Редакція журналу реферує результати тематичного опитування суддів щодо того, у якому процесуальному статусі має існувати судова експертиза із застосуванням поліграфа в Україні. Питання має прямий практичний вимір: від відповіді залежить, чи розглядати психофізіологічні дослідження з поліграфом як самостійний вид судової експертизи, чи як складник судово-психологічної експертизи. Результати оприлюднено 21 грудня 2017 р. на міжвідомчому науково-практичному семінарі «Використання комп'ютерного поліграфа при проведенні окремих видів судових психологічних досліджень», що відбувся в Київському науково-дослідному інституті судових експертиз. Опитування тривало впродовж 2015–2017 рр., у ньому взяли участь 400 суддів різних рівнів і кваліфікації, які погоджуються з використанням поліграфа в судово-експертній практиці. Респондентам поставили запитання: «Як ви вважаєте, в якому статусі повинна бути судова експертиза із застосуванням поліграфа?» Варіант «окремий вид судової експертизи» обрали 44 судді (11 %), «окремий підвид судової психологічної експертизи» 124 (31 %), «винятково в межах судової психологічної експертизи» 232 (58 %). Отже, майже дев'ять із десяти опитаних (89 %) пов'язують застосування поліграфа із судово-психологічною експертизою, а понад половину вважає, що поліграф має використовуватися лише в її межах. Самостійний вид експертизи підтри-

мав приблизно кожен дев'ятий респондент. Тлумачачи ці дані, слід зважати на склад вибірки: опитано лише суддів, які вже погоджуються з використанням поліграфа, тому результати відображають уявлення прихильників методу про його процесуальну форму, а не ставлення всього суддівського корпусу до поліграфа. Реферат не розкриває, як формувалася вибірка і хто проводив опитування. Для судових експертів-психологів і поліграфологів, а також для розробників нормативних актів у сфері судової експертизи ці результати становлять інтерес як емпіричний аргумент на користь розгляду досліджень із застосуванням поліграфа в системі судово-психологічної експертизи.

Ключові слова: поліграф, опитування суддів, судово-психологічна експертиза, статус експертизи із застосуванням поліграфа, вид судової експертизи, КНДІСЕ, психофізіологічне дослідження, судово-експертна практика.

In 2017, the Results of a Thematic Survey of Judges of Various Levels and Qualifications on the Scope of Polygraph Use in Forensic Expert Practice in Ukraine Were Published

Abstract. Whether polygraph examination should be treated in Ukraine as an independent type of forensic examination or as part of forensic psychological examination has direct consequences for how such examinations are ordered and performed. This editorial review summarises a thematic survey of judges of different court levels and qualifications on this question. The results were presented on 21 December 2017 at the interagency research and practice seminar on the use of the computer polygraph in certain types of forensic psychological research, held at the Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise. The survey ran from 2015 to 2017 and covered 400 judges who agree with the use of the polygraph in forensic practice. Respondents were asked what status forensic examination using a polygraph should have. Forty-four judges (11%) favoured a separate type of forensic examination, 124 (31%) a separate subtype of forensic psychological examination, and 232 (58%) its use exclusively within forensic

psychological examination. Thus, almost nine in ten respondents link polygraph use to forensic psychological examination, and a majority would confine it to that framework, while only about one in nine supports an independent type of examination. The sample, however, included only judges already supportive of the polygraph, so the findings reflect the views of proponents on its procedural form rather than the attitudes of the judiciary as a whole; the review does not disclose how the sample was formed or who conducted the survey. For forensic psychologists, polygraph examiners and those drafting regulations on forensic expertise, the data offer empirical support for placing polygraph-based examinations within the system of forensic psychological examination.

Keywords: polygraph, survey of judges, forensic psychological examination, status of polygraph examination, type of forensic examination, Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise, psychophysiological examination, forensic practice.

Першоджерело: Використання комп'ютерного поліграфа при проведенні окремих видів судових психологічних досліджень : міжвідомчий науково-практичний семінар (Київ, 21 груд. 2017 р.; місце проведення — КНДІСЕ). Реферат оприлюднено в журналі 18.11.2019.

REFERENCES

1. V 2017 rotsi buly opublikovani rezultaty tematychnoho opytuvannia suddiv riznykh rivniv ta kvalifikatsii shchodo sfery zastosuvannia polihrafa v sudovo-ekspertnii praktytsi v Ukraini [In 2017, the Results of a Thematic Survey of Judges of Various Levels and Qualifications on the Scope of Polygraph Use in Forensic Expert Practice in Ukraine Were Published] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. № 6 (29). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1040-v-2017-rotsi-buli-opublikovani-rezultati-tematichnogo-opituvannya-suddiv-riznikh-rivniv-ta-kvalifikatsiji-shchodo-sferi-zastosuvannya-poligrafa-v-sudovo-ekspertnij-praktitsi-v-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 2. Новини журналу

01.11.2019

В 2019 році виповнилось 20 років роботи секції судової психологічної експертизи НКМР при Міністерстві юстиції України[1]

24–25 жовтня 2019 року на базі Полтавського відділення ХНДІСЕ імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса відбулося осіннє засідання секції судової психологічної експертизи НКМР при Мін'юсті, якій у жовтні виповнилося 20 років. Участь узяли фахівці Харківського, Київського, Донецького та Львівського НДІСЕ, а також Н. В. Алікіна, голова секції в 1999–2015 роках. Розглянуто виконання науково-дослідних робіт за планом на 2019 рік і результати рецензування висновків експертів. 25 жовтня в Полтавському педагогічному університеті пройшов семінар «Сучасні проблеми судово-психологічних експертних досліджень».

23.12.2019

Президією науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України 20.12.2019 прийнято рішення про відкриття нової експертної спеціальності: «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок»[2]

20 грудня 2019 року, за інформацією ХНДІСЕ, відбулося засідання президії науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України під головуванням начальника Управління експертного забезпечення правосуддя Н. М. Ткаченко. До Тематичного плану науково-дослідних робіт НДУСЕ Мін'юсту включено найбільше робіт, де ХНДІСЕ є головним виконавцем чи співвиконавцем. З ініціативи інституту президія вирішила відкрити нову експертну спеціальність «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок».

REFERENCES

1. V 2019 rotsi vypovnylos 20 rokiv roboty sektsii sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy NKMR pry Ministerstvi yustytsii Ukrainy [In 2019, the Section of Forensic Psychological Examination of the Scientific Advisory and Methodological Council at the Ministry of Justice of Ukraine Marked 20 Years of Work]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 1 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/1022-v-2019-rotsi-vipovnilos-20-rokiv-roboti-sektsiji-sudovoji-psikhologichnoji-ekspertizi-nkmr-pri-ministerstvi-yustitsiji-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Prezydiieiu naukovo-konsultatyvnoi ta metodychnoi rady z problem sudovoi ekspertyzy pry Ministerstvi yustytsii Ukrainy 20.12.2019 pryiniato rishennia pro vidkryttia novoi ekspertnoi spetsialnosti: "Istoryko-arkheolohichni doslidzhennia zemelnykh dilianok" [On 20.12.2019, the Presidium of the Scientific Advisory and Methodological Council on Problems of Forensic Examination at the Ministry of Justice of Ukraine Decided to Open a New Expert Speciality: "Historical and Archaeological Studies of Land Plots"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 23 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/1045-prezidieyu-naukovo-konsultativnoji-ta-metodichnoji-radi-z-problem-sudovoji-ekspertizi-pri-ministerstvi-yustitsiji-ukrajini-20-12-2019-prijnyato-rishennya-pro-vidkrittya-novoji-spetsialnosti-istoriko-arkheologichni-doslidzhennya-zemelnikh-dilyanok (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 3. Новини інженерної психології та психотехніки

ВІТЧИЗНЯНІ РОЗРОБКИ

Прилади серії «Вектор» НДІЦ «Пульс»

Перша в Україні державна наукова установа, що професійно розробляла вітчизняні поліграфи, — Науково-дослідний інженерний центр «Пульс» Військово-медичного управління СБ України. У 2001–2008 роках тут створили прилади серії «Вектор».

Центр утворили постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1995 року № 320. Протягом 2001–2008 років він розробляв і впроваджував вітчизняні прилади реєстрації емоційної напруги людини — «детектори брехні» серії «Вектор»: одноканальні «Вектор 01.1» і «Вектор 02.1», а також макетний зразок «Вектор 14». Центр забезпечував і методичний супровід застосування одноканальних приладів у практиці [1].

Робота з приладом «Вектор 01.1» [1]

«Вектор 14» виготовили в єдиному примірнику як експериментальний зразок з відкритою платою схемних елементів і можливістю записувати протокол дослідження. Він мав стати першим повноцінним українським багатоканальним поліграфом, але розвитку не отримав, бо держава припинила фінансування. 16 липня 2008 року постановою Кабінету Міністрів № 648 центр ліквідували [1].

Державна установа «Науково-дослідний інженерний центр “Пульс”» ВМУ СБ України (1995–2008) [1]

У 2005–2008 роках установу очолював підполковник медичної служби О. В. Сторожик — психіатр вищої категорії, психотерапевт, психолог, експерт з професійно-психологічного відбору кадрів [1].

REFERENCES

1. Istoriia rozvytku polihrafa v Ukraini: Naukovo-doslidnyi inzhenernyi tsentr "Puls" - persha v Ukraini naukova ustanova, yaka zaimalasia rozrobkoiu vitchyznianykh polihrafiv u 2000-kh rokakh [History of the Polygraph in Ukraine: The Pulse Research and Engineering Centre, the First Ukrainian Scientific Institution to Develop Domestic Polygraphs in the 2000S]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 3 kvit. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/804-naukovo-doslidnij-inzhen-

ernij-tsentr-puls-persha-v-ukrajini-naukova-ustanova-yaka-zajmalas-rozrobkoyu-vitchiznyanikh-poligrafiv (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2019. № 6 (29). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2019. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/19786-2019-6-29 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2019, № 6 (29) (листопад – грудень 2019 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 56 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua